

Stigtomtabygden

En hälsning från Stigtomta Hembygdsförening Hösten 2021

Stigtomta
Hembygdsförening

”Stigtomta, där stigarna möts”

God Jul och Gott Nytt år!

Vår nya ordförande Mikael Wingren berättar:

Jag har varit med i föreningen i ca 10 år. Engagemanget och intresset har ökat under åren och de sista två åren har jag haft ansvar att förbättra vår hemsida, jag har också forskat en del och skrivit om många av de fina gamla husen i Stigtomta.

Mitt viktigaste mål som ordförande är att få ledamöter i styrelsen och arbetsgrupper att känna sig behövda och att det ska vara roligt att träffas och arbeta för vår förening. Ideellt arbete betalas inte med pengar utan med positiv känsla och glädje. Vi-anda ska råda!
Alla medlemmar ska känna sig välkomna!

Köp vår almanacka för 2022! Den handlar om soldattorp i våra socknar. Kontakta någon av oss i styrelsen eller köp den av Maggan Källman, som vissa dagar står vid ICA och säljer den.

Hyr lokal hos oss. Kontakta Margareta Granat 076-1355137.

Höstens berättelse kommer från Lena Wingren, se nästa sida.

Redaktör Eva Sandström

Klockarbol och fattigfolket i Stigtomta

Klockarbol heter husen, byggda som fattigstugor 1856 respektive 1889. De har ett kulturhistoriskt värde starkt förknippat med de människor som levt här före oss. De villkor som fattigfolket levde under är för oss nutida svenskar mycket svåra att förstå, trots att det inte ligger så långt bort i tiden. Jag kan inte vara ensam om att ha anor med anknytning till dessa hus.

Stigtomtas första fattighus byggdes i slutet på 1700-talet och låg uppe på kyrkbacken. Där bodde ett tiotal personer, nästan uteslutande kvinnor varav de flesta var änkor. Vid den här tiden var Sverige nästan ständigt inblandat i något krig. Många av de indelta soldaterna kom aldrig hem från kriget. Kvar blev soldatänkorna med en oftast stor barnaskara. Utan tak över huvudet.

År 1847 kom fattigvårdsförordningen. Där beslöts att socknen skulle ge de arbetsoförmögna fattigvård. Att man inte hade något arbete kunde ha många olika orsaker.

Den ökande folkmängden och den stora arbetsbristen som rådde i hela landet vid 1800-talets mitt gjorde många människor utfattiga.

Många av dem hade ingen bostad, varför behovet av fattighus ökade kraftigt. När den första stugan stod klar 1856 kunde den ge ett tjugotal fattighjon tak över huvudet, men det räckte inte långt. Ytterligare några stugor i socknen fick övergå till att härbärgera fattiga sockenbor, Högstugan vid Adamsdal och Brunnstugan vid vägen till Alen. Båda husen är borta nu. Det var just tak över huvudet de fick, någon

vård var det inte frågan om. Människorna som bodde i fattigstugorna var understödstagare. Stödet delades ut två gånger/kvartal och var beroende av tillgången på råvaror. Vid de flesta tillfällena utdelades endast mjöl och en liten mjölkpeng. Ibland kunde det förekomma sill och ärtor eller potatis. Omsättningen på hjon var hög liksom dödligheten.

För att få en bild av de här människornas livsvillkor väljer jag ut några människoöden från kyrkböckerna. Jag börjar i den äldsta fattigstugan och berättar om Carl Gustaf Fredberg som flyttade in 1826, han var då tjugosex år och blind från födseln. När han flyttade till fattigstugan var hans far Gabriel Trygg, soldat vid Simonstorp. Gabriel var nyligen omgift och hade fått sin första son i andra giftet. Adolf blev namnet på denna gosse som med tiden blev en högst betydelsefull man i Stigtomta, fjärdingsman som skötte mycket av bygdens fastighetsaffärer mm. Carl Gustaf däremot fick leva i fattigstugan till sin död 1857. Av noteringar förstår vi att han hade gott förstånd och utförde en drängsyssla i fattighuset.

De första som flyttade in i Brunnstugan 1846 var Maja Greta Jansdotter med fyra barn. Hon var gift med landsstrykaren Israel Wearneld. Israel var omnämnd, men inte skriven där då han gick på luffen. Maja Greta bodde i Brunnstugan i arton år. När barnen var utflugna bosatte hon sig vid Stenbacken på Goglundas ägor.

Ytterligare en familj vill jag berätta om, min farmors föräldrar, Klas August och Klara Andersson. År 1882 flyttade de in i Brunnstugan som utfattiga. De hade då varit gifta i tio år och levt ett normalt statarliv. De hade flyttat runt på olika gårdar, Tengsta, Rogsta och Kjulsta, de hade fått fyra barn varav tre överlevt. Anledningen till att de hamnade i Brunnstugan var troligen att Klas August inte var fullt arbetsför längre. Han var dock bara trettiofem år. När familjen flyttade hit bodde det ytterligare sex personer i stugan. Under de första sju åren här födde Klara fyra barn, som alla dog av barnsjukdomar innan de fyllt två år.

Vid slutet av 1890-talet minskade trångboddheten något då några hjon flyttade till den nybyggda Klockarbol. Livet i Brunnstugan blev något lättare då familjen Andersson bodde ensamma i stugan några år. Klas August dog 1913 men Klara bodde kvar ensam i stugan några år. En ny familj tilldelades Brunnstugan 1919 varför Klara blev ”på socknen skriven” vilket innebar att hon var utan fast bostad efter närmare fyrtio år i Brunnstugan. Hon lyckas ändå överleva och fyra år senare fick hon en plats i Klockarbol. År 1930 tillhörde hon de tolv utvalda som fick flytta in i det nybyggda äldreboendet Parkudden.

Vi får aldrig glömma vårt ursprung och vilka som betalade priset för det välstånd vi har idag. Visst har många det kämpigt idag, men vi lever ändå i en värld där vi inte behöver svälta ihjäl eller våra barn dö i mässling eller andra relativt enkla sjukdomar.

Lena Wingren 2021-10-11
Följ QR-koden för att läsa mer om mina
släktingar här ovan

Detta har hänt under 2021

-Vårt **årsmöte** fick skjutas upp p g a Coronapandemin. Det hölls den 20 juni i Stigtomtagården. Ny ordförande Mikael Wingren, se nedan.

-**Gökotta** höll vi 29 maj i bästa vädret vid Bärstabadet. Fika och bad!

-**Kvällsvandring** 17 juni till en ny torpgrund, Djupviksstugan, och komplettering med QR-kod på skylten till Gröndal. Fika och bad!

-**Tiondebodens dag** den 4 juli tillsammans med Stigtomta-Vrena församling. Friluftsgudstjänst och visning av museet, fika.

-**Vallersta gård** 1 augusti. Håkan Walletun berättade gårdens och gästgiveriets historia. Varm och fin dag med fika i trädgården.

-**Cykelturen** 7 augusti gick mot Århammar där vi under resans gång stannade vid jättegrytor, torpgrunder, Kristinastugorna (tidigare krog vid Koppartorp) Sandstugan och avslutning med fika vid Solöstugan

-**Loppis**, 1-5 september ordnades av duktiga Maggan Källman och drog in en bra slant till hembygds-kassan.

-**Öppet Hus** vid Klockarbol, 6 november drog som vanligt många besökare, kaffeservering, bildvisning och visning av muséet.

Höstmötet är den 21 november med Göran Hedin som berättar om Nyköping under 300 år och lite lokalhistoria

Nationaldagsfirande o veterantraktorrally fick vi tyvärr ställa in i år också, nu hoppas vi på ett "friskt" år nästa år så vi kan ses mera.

Hembygdstugorna får ny panel och fönstren renoveras, det blir fint!

Så här ser vår styrelse ut efter årsmötet, välkommen att kontakta oss!

Ordförande Mikael Wingren 070-5214530

Sekreterare Laila Levin Österberg 076-8223988

Kassör Eva Sandström 076-0342080

Ledamöter Birgitta Falkeborn 072-7245189; Susanne Säfström 073-9247709

Suppleanter Siv Nordblom 0703101827; Ingrid Lindqvist 0702897653

Du som ännu inte är medlem. Välkommen till oss i hembygd-föreningen! Ring någon av oss eller maila på vår nya gemensamma mailadress: stigtomtahbf@gmail.com. Årsavgiften är 150 kr, bg 5326-8777 eller Swish, 123 267 8225

Årsmötet 2022 planeras till 6 mars, kallelse kommer i februari. Arrangemang sker i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan